

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudkyní Mgr. et Mgr. Lenkou Bahýřovou, Ph.D. ve věci

žalobce: **L. B.**
bytem X

zast. advokátem JUDr. Tomášem Truschingerem
sídlem Bašty 413/2, 602 00 Brno

proti

žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**
sídlem Na Poříčním právu 1, Praha 2

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 8. 6. 2023, sp. zn. SZ/MPSV-2023/81041-921,
č. j. MPSV-2023/123541-921,

takto:

- I. Rozhodnutí Ministerstva práce a sociálních věcí ze dne 8. 6. 2023, sp. zn. SZ/MPSV-2023/81041-921, č. j. MPSV-2023/123541-921, **se ruší** a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žalobci se **nepřiznává** náhrada nákladů řízení.
- III. Žalovaný **nemá právo** na náhradu nákladů řízení.
- IV. Ustanovenému zástupci žalobce, advokátovi JUDr. Tomáši Truschingerovi, se **přiznává** odměna a náhrada hotových výdajů za zastupování žalobce ve výši

3 146 Kč, která mu bude vyplacena z účtu Krajského soudu v Brně do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

O d ů v o d n ě n í:

I. Vymezení věci

1. Žalobce podal žalobu proti rozhodnutí žalovaného ze dne 8. 6. 2023, sp. zn. SZ/MPSV-2023/81041-921, č. j. MPSV-2023/123541-921 („napadené rozhodnutí“), jímž bylo zamítnuto odvolání žalobce a potvrzeno rozhodnutí Úřadu práce České republiky – krajské pobočky v Brně ze dne 22. 2. 2023, č. j. 62567/2023/BBA („prvostupňové rozhodnutí“). Prvostupňovým rozhodnutím bylo na základě správního řízení zahájeného z moci úřední rozhodnuto o odnětí příspěvku na péči ode dne 1. 3. 2023, a to z důvodu zjištění, že žalobce není osobou závislou na pomoci jiné fyzické osoby podle § 8 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách („zákon o sociálních službách“). Podkladem prvostupňového rozhodnutí byl posudek pro účely příspěvku na péči ze dne 17. 1. 2023, vypracovaný posudkovým lékařem MSSZ Brno – město.
2. V odvolání proti prvostupňovému rozhodnutí žalobce uvedl, že je invalidní ve III. stupni a navrhl přiznání příspěvku na péči ve II. stupni závislosti. Nesouhlasil s neuznáním základních životních potřeb mobilita, orientace, stravování, oblékání a obouvání, tělesná hygiena a péče o zdraví. V rámci odvolacího řízení byl přezkoumán zdravotní stav žalobce Posudkovou komisí Ministerstva práce a sociálních věcí („PK MPSV“) za účelem stanovení stupně závislosti žalobce na pomoci jiné fyzické osoby. PK MPSV potvrdila, že žalobce z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu nezvládá dvě základní životní potřeby (osobní aktivity a péče o domácnost). Ostatní základní životní potřeby doložený zdravotní stav žalobce podle komise umožňuje zvládat. Na základě posudku PK MPSV ze dne 18. 5. 2023 bylo vydáno napadené rozhodnutí.

II. Žaloba

3. Žalobce má za to, že napadené rozhodnutí je nesprávné a nezákonné. Správní orgán dospěl k nesprávným skutkovým zjištěním, zdravotní stav žalobce byl nesprávně zhodnocen. Žalovaný nevzal v potaz žalobcem navržené důkazní prostředky. Napadené rozhodnutí je rovněž nepřezkoumatelné, neboť není řádně odůvodněno.
4. Ke svému zdravotnímu stavu žalobce sdělil, že je již několik let vážně nemocný. Trpí chronickým selháváním ledvin z důvodu blíže neurčené chronické glomerulopatie, vysokým krevním tlakem, ischemickou chorobou srdeční, cévním onemocněním mozku (v jehož důsledku prodělal mrtvici), cukrovkou a dalšími přidruženými onemocněními a problémy – bolest hlavy, bolesti a slabost svalů, třes celého těla, psychické problémy – deprese. Žalobce 10 let pobíral příspěvek na péči pro druhý stupeň závislosti. V běžném životě je zcela odkázán na celodenní péči manželky a rodiny. Jeho zdravotní stav se mění k horšímu. Bez dialýzy není schopen fungovat a dny před dialýzou je schopný jen ležet. Na dialýzu jezdí pravidelně 3x týdně, v úterý, ve čtvrtek a v sobotu. Ve středu mu je většinou nejlépe a je schopný si alespoň na chvíli sednout s rodinou v kuchyni. Jeho tělo je slabé, nevydrží stát ani sedět, většinu dne proleží.
5. Dle žalobce došlo k nesprávnému vyhodnocení zvládání základních životních potřeb mobilita, orientace, stravování, oblékání a obouvání, tělesná hygiena a péče o zdraví. Pokud jde o mobilitu, žalobce je schopen ujít pouze velmi krátké vzdálenosti, např. po bytě, vždy

za pomoci berlí a manželky, nezvládá chůzi do schodů. Trpí třesem celého těla, nohy nezvedne a „šourá“ je po zemi. Krátká chůze jej naprosto vyčerpá. K lékařům jej autem vozí synové a švagr. Orientaci doma zvládá s obtížemi, mimo domov je to náročné. Po mrtvici má zhoršenou krátkodobou paměť, cvičí ji s manželkou. Není schopen zapamatovat si pokyny lékařů, proto ho manželka všude doprovází; komunikuje s lékaři, zajišťuje veškerou zdravotní péči, lékaře, předávání lékařských zpráv mezi odbornými lékaři a praktickou lékařkou, dopravu k lékařům, chystá mu léky a dohlíží na jejich pravidelné užívání.

6. Co se týká stravování, stravu si není schopen sám nachystat, musí dodržovat dietu, veškeré jídlo i pití mu chystá manželka, která též dohlíží na jeho dietu i pitný režim. Kvůli třesu si nenachystá ani studenou stravu, nenalije si pití. Jídlo jí lžící za asistence manželky. Snaží se jíst sám, ale vše mu padá a vylévá se. Žalobce se sám neoblékne, asistuje mu manželka. Sám si nezvládne obléct žádný kus oděvu, ani se neobuje, a to ani do domácí obuvi. Nezapne zip ani knoflíky. S tělesnou hygienou mu pomáhá manžela a synové. Má doma pouze vanu, kam se sám nedostane, do vany mu pomáhají synové. Manželka ho během koupání drží, umyje, usuší a následně oblékne. Manželka zařizuje přestavbu koupelny na bezbariérový sprchový kout.
7. Žalobce nesouhlasí s přijatými závěry žalovaného, neboť neodpovídají skutečnosti. PK MPSV odkazuje na nedostatek „objektivního medicínského podkladu“, žalobce však dodal veškeré lékařské zprávy. Zdravotní stav žalobce nebyl zhodnocen správně především proto, že nebyl lékařem OSSZ ani PK MPSV osobně vyšetřen. Žalobce odkázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 9. 2011, č. j. 4 Ads 82/2011-44, podle něhož by přímé osobní vyšetření posuzované osoby mělo být pravidlem.
8. Žalobce dále namítl, že v rámci zápisu o provedeném sociálním šetření ze dne 4. 11. 2022 nebylo zaznamenáno vše, co bylo sociální pracovníci řečeno a co bylo zřejmé. Uvedené žalobce opakovaně zdůrazňoval. Např. se jednalo o to, že žalobce užívá kompenzační pomůcky, ani s nimi však není schopen delšího samostatného pohybu.
9. V předcházejících letech, kdy pobíral příspěvek na péči, u žalobce nedošlo k žádnému zdravotnímu zlepšení. Jeho zdravotní stav je dlouhodobě nepříznivý a s postupnou gradací jednotlivých onemocnění se zhoršuje. Pokud žalovaný shledal, že žalobce není odkázán na pomoc druhých u základních životních potřeb mobilita, orientace a komunikace, jedná se závěr rozporný s rozhodnutím, kterým mu byl příspěvek na péči prvotně přiznán a bez vysvětlení se odchyloující od dosavadního způsobu rozhodování příslušného správního orgánu.
10. Žalobce k výzvě správního orgánu předložil lékařskou dokumentaci, ke které nebylo v rámci rozhodování přihlášeno, ačkoli ve smyslu § 16a zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, může orgán sociálního zabezpečení zmeškání lhůty prominout. Žalobce se k výzvě posudkové komise obrátil na lékaře, kteří s prvostupňovým rozhodnutím nesouhlasili, a proto vyhotovili aktuální lékařskou zprávu. V rámci odůvodnění je uvedeno, že koncentrace řízení nastala dnem vyhotovení posudku ze dne 18. 5. 2023 a že nebylo možné již fakticky lhůtu prominout. Žalobce má však za to, že rozhodnutí je postaveno na podkladech, které neodpovídají jeho reálnému zdravotnímu stavu.
11. Lékařský posudek se v rámci svého odůvodnění omezil pouze na konstatování, že podkladová dokumentace je dostatečná k projednání v nepřítomnosti žalobce a k přijetí posudkového závěru, aniž by však byl uvedený závěr odůvodněn, a aniž by bylo blíže

specifikováno, co se považuje ze dostatečně zdokumentovaný zdravotní stav. Současné posudkové zhodnocení přináší soupis zjištěných skutkových okolností, nikde však není uvedeno, která konkrétní informace byla součástí jaké lékařské zprávy tak, aby se žalobce mohl účinně bránit. Je proto téměř nemožné argumentovat proti uvedeným skutkovým zjištěním, pokud žalobce neví, jakým způsobem k nim posudková komise dospěla. Žalovaný pak v napadeném rozhodnutí posudkové hodnocení přejímá bez dalšího.

III. Vyjádření žalovaného

12. Žalovaný ve vyjádření k žalobě uvedl, že PK MPSV ve svém posudku hodnotila stav žalobce komplexně, při stanovení a hodnocení jeho diagnózy vycházela ze všech doložených lékařských zpráv a ze závěrů sociálního šetření. Objektivizovaný zdravotní stav žalobce pak PK MPSV dala do souvislosti se zákonnými podmínkami nároku na příspěvek na péči. Nárok žalobce byl tedy ze strany PK MPSV posouzen řádně. Z posudku PK MPSV i z navazujícího rozhodnutí je zřetelné, že se správní orgány zabývaly veškerými relevantními námitkami a důkazními návrhy žalobce, které do vydání napadeného rozhodnutí uplatnil.
13. Žalovaný shromáždil zákonem stanovené podklady pro rozhodnutí. Posudek PK MPSV žalovaný při vyhodnocení nároku žalobce vyhodnotil po stránce úplnosti a přesvědčivosti, přezkoumatelnosti a bezrozpornosti. Žalovanému nebyly doloženy skutečnosti, které by posudkový závěr rozporovaly.

IV. Posouzení věci krajským soudem

14. Krajský soud přezkoumal napadené rozhodnutí v mezích uplatněných žalobních bodů, ověřil přitom, zda rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti, a vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodnutí žalovaného (§ 75 odst. 1, 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, dále jen „s. ř. s.“). Ve věci rozhodl bez jednání, neboť s tímto postupem účastníci řízení souhlasili (§ 51 odst. 1 s. ř. s.) a soud zároveň shledal, že zde jsou důvody pro postup podle § 76 odst. 1 s. ř. s.
15. Žaloba je důvodná.
16. Právní úprava poskytování příspěvku na péči je obsažena v zákoně o sociálních službách a ve vyhlášce č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách („vyhláška“). Pro účely poskytování příspěvku na péči jsou rozlišovány čtyři stupně závislosti, přičemž kritériem pro hodnocení míry závislosti oprávněné osoby na pomoci jiné osoby, a tedy i pro zařazení do jednotlivých kategorií, je zvládání deseti základních životních potřeb vymezených v § 9 odst. 1 zákona o sociálních službách. Jedná se o následující potřeby: mobilita, orientace, komunikace, stravování, oblékání a obouvání, tělesná hygiena, výkon fyziologické potřeby, péče o zdraví, osobní aktivity a péče o domácnost.
17. Podle § 8 odst. 2 zákona o sociálních službách se osoba starší 18 let věku považuje za závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni I (lehká závislost), jestliže z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu není schopna zvládat tři nebo čtyři základní životní potřeby, ve stupni II (středně těžká závislost), jestliže není schopna zvládat pět nebo šest základních životních potřeb, ve stupni III (těžká závislost) pro neschopnost zvládat sedm nebo osm základních životních potřeb a ve stupni IV (úplná závislost), jestliže není schopna zvládat devět nebo deset těchto potřeb.
18. Obsahové vymezení jednotlivých životních potřeb stanoví vyhláška v příloze č. 1. Přitom platí, že pokud není osoba schopna z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu zvládat alespoň jednu z aktivit, která je pro schopnost zvládat základní životní potřebu

vymezena v příloze č. 1 vyhlášky, není schopna základní životní potřebu zvládat, a to bez ohledu na příčinu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu (§ 2a vyhlášky).

19. Podle § 1 odst. 4 vyhlášky se za neschopnost zvládání základní životní potřeby považuje stav, kdy porucha funkčních schopností dosahuje úrovně úplné poruchy nebo poruchy těžké, kdy i přes využívání zachovaných potenciálů a kompetencí fyzické osoby a využívání běžně dostupných pomůcek, prostředků, předmětů denní potřeby nebo vybavení domácnosti, veřejných prostor nebo s využitím zdravotnického prostředku nelze zvládnout životní potřebu v přijatelném standardu. Za přijatelný standard se přitom považuje zvládání základní životní potřeby v kvalitě a způsobem, který je běžný a obvyklý, a který umožňuje, aby tato potřeba byla zvládnuta bez každodenní pomoci jiné osoby.
20. Podle § 25 odst. 3 zákona o sociálních službách vychází okresní správa sociálního zabezpečení ze zdravotního stavu osoby doloženého nálezem vydaným poskytovatelem zdravotních služeb, z výsledku sociálního šetření a zjištění potřeb osoby, popřípadě z výsledků funkčních vyšetření a z výsledku vlastního vyšetření posuzujícího lékaře.
21. V řízení o přiznání příspěvku na péči je stěžejním důkazem odborný posudek zdravotního stavu a závislosti na pomoci jiné osoby. Povahou takového posudku, jakož i na něj kladenými požadavky, se již opakovaně ve své rozhodovací činnosti zabýval Nejvyšší správní soud, který dovedl, že „se jedná sice o tzv. povinný důkaz, nicméně nikoliv o závazné stanovisko či závazný podklad rozhodnutí. Posudek podléhá hodnocení správního orgánu, jeho správnost není nikterak presumována. Ačkoliv odborné lékařské závěry posudku nepodléhají hodnocení správních orgánů, neboť k tomu nemají správní orgány odborné lékařské znalosti, nezabývá je to povinností hodnotit provedené důkazy ve správním řízení, a tudíž i správnost posudku z hlediska jeho úplnosti a přesvědčivosti“ (viz např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 3. 2010, č. j. 6 Ads 143/2009-60, či ze dne 22. 10. 2009, č. j. 3 Ads 48/2009-104).
22. Při posuzování stupně závislosti je třeba vycházet z posudkových kritérií obsažených v ustanovení § 1 až § 2c vyhlášky. Pokud z podkladů lékařského posudku vyplývá, že posuzovaný *některou z aktivit* nutných pro celkové zvládnutí určité životní potřeby sám a bez pomoci jiné osoby nezvládá, a orgány lékařské posudkové služby přesto takovou základní životní potřebu považují za zvládanou, je jejich povinností tento závěr dostatečně a přesvědčivě odůvodnit (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 4. 2014, č. j. 3 Ads 50/2013-32).
23. Posudek PK MPSV splňuje kritérium úplnosti a přesvědčivosti, pokud se v něm posudková komise vypořádá se všemi rozhodnými skutečnostmi, přihlédne k potížím udávaným účastníkem řízení, výsledkům sociálního šetření a lékařským zprávám. Své závěry musí posudková komise náležitě podložit a odůvodnit. Je nutné, aby posudek obsahoval vysvětlení, jakým způsobem posudková komise hodnotila veškeré posudkové podklady, které z nich považovala za relevantní, případně z jakého důvodu se od závěrů uvedených v některých z nich odchýlila. Posuzovaný zdravotní stav musí poté popsat dostatečně jasně a přesně, aby nevystávaly žádné další pochybnosti (srov. např. rozsudek ze dne 5. 3. 2015, č. j. 6 Ads 299/2014-25, či ze dne 30. 1. 2019, č. j. 6 Ads 34/2018-17).
24. Obecně platí, že dochází-li ke změně (snížení) či odnětí určité dávky, v odůvodnění rozhodnutí správního orgánu musí být vysvětleno, proč příjemce dávky již nesplňuje podmínky, na základě kterých mu byla dávka přiznána (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 5. 2009, č. j. 4 Ads 14/2009-37). Napadené rozhodnutí, resp.

posudkové hodnocení, na jehož podkladě je rozhodnutí o snížení příspěvku na péči vydáno, musí obsahovat přesvědčivé odůvodnění, co se při porovnání s obdobím, kdy byla odnímaná dávka přiznána, ve zdravotním stavu posuzované osoby přesně změnilo. Jinak řečeno, musí určit a objasnit důvod či příčinu změny stupně závislosti případně odnětí příspěvku na péči. Je tedy nutno přesvědčivě odůvodnit, v čem spočívá zlepšení zdravotního stavu posuzované osoby při porovnání s obdobím, kdy odnímaná dávka byla přiznána či naposledy ponechána, případně zda odnímaná dávka nebyla přiznána na základě posudkového omylu. Aby byly posudkové závěry přesvědčivé, musí být důvody změny ve zvládání jednotlivých základních životních potřeb zcela konkrétně a jednoznačně vysvětleny, neboť jen tak může soud získat potřebný skutkový základ pro správné právní posouzení věci.

25. Prizmatem uvedených požadavků právní úpravy a ustálené judikatury soud přistoupil k přezkumu napadeného rozhodnutí a dospěl k následujícím závěrům.

IV.a) Změna schopnosti žalobce zvládat základní životní potřeby není odůvodněna

26. Stěžejním nedostatkem napadeného rozhodnutí je absence důvodů, pro které mělo v případě žalobce dojít ke změně ve zvládání jednotlivých základních životních potřeb oproti předchozímu období. Z potvrzení o poskytování péče ze dne 27. 3. 2023, č.j. 93422/2023/BBA (nečíslováno, založeno ve správním spise) plyne, že žalobci byl poskytován příspěvek na péči od února 2014 pro druhý stupeň závislosti (středně těžká závislost), tj. žalobce dle § 8 odst. 2 písm. b) zákona o sociálních službách nezvládal pět nebo šest základních životních potřeb.
27. Ze správního spisu vyplývá, že důvodem k zahájení správního řízení ve věci opakovaného posouzení nároku na dávku u žalobce byla skutečnost, že ke dni 31. 8. 2022 došlo k ukončení platnosti lékařského posudku. Tento posudek ani rozhodnutí, jímž byl žalobci pro středně těžkou závislost příspěvek na péči přiznán, nejsou ve správním spise založeny. Jeho závěry nejsou obsaženy ani v napadeném rozhodnutí, není tedy vůbec zřejmé, v jakých ohledech, resp. u jakých základních životních potřeb mělo dojít u žalobce ke zlepšení. Ze skutečnosti, že dosavadní posudek pozbyl platnosti, nelze usuzovat na to, že by se zdravotní stav žalobce změnil, resp. zlepšil. A z napadeného rozhodnutí taková skutečnost rovněž nevyplyvá.
28. Přestože žalobce namítal, že ke zlepšení jeho zdravotního stavu nedošlo, naopak spíše registruje jeho postupné zhoršování, žalovaný podstatně odlišné posouzení závislosti žalobce nevysvětlil. V napadeném rozhodnutí žalovaný přitom na str. 6 nepochopitelně uvádí, že PK MPSV již ve svém posudku ze srpna 2018 konstatovala, že se u žalobce jedná o dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav, který však nemá vliv na nezvládání základních životních potřeb. V této době však žalobce pobíral příspěvek na péči pro druhý stupeň závislosti.
29. Žalovaný postupoval, jako by byl žalobce z hlediska příspěvku na péči posuzován poprvé, což však neodpovídá skutečnosti. Již z tohoto hlediska nemůže napadené rozhodnutí obstát, neboť ani k uplatněným odvolacím námitkám z něj nejsou zřejmé dostatečné důvody k přijatému závěru, že žalobce je nyní schopen zvládat více základních životních potřeb než dříve. A to zvláště s ohledem na jeho zdravotní postižení. Ze spisové dokumentace ani z posudku PK MPSV neplyne, že by zdravotní stav žalobce měl či mohl mít zlepšující se tendence.

VI.b) Posudek PK MPSV není úplný a přesvědčivý

30. Posudek PK MPSV nesplňuje judikaturou opakovaně specifikovaná kritéria úplnosti a přesvědčivosti. Z posudku PK MPSV neplyne, jakým způsobem posudková komise

hodnotila posudkové podklady. Posudek pouze uvádí výčet podkladů, ze kterých PK MPSV vycházela a následně uvádí diagnostický souhrn. Poté přistupuje k posudkovému zhodnocení. Dvě ze tří lékařských zpráv, ze kterých posudek vychází, nejsou součástí správního spisu a relevantní závěry těchto zpráv posudek neobsahuje.

31. Kritérium úplnosti a přesvědčivosti není naplněno zejména pokud jde o vypořádání odvolacích námitek žalobce. Posudková komise se nevypořádala se skutečnostmi tvrzenými žalobcem v odvolání. Vůbec nereagovala na dílčí tvrzení žalobce, že nezvládá jednotlivé aktivity uvedené u jednotlivých základních životních potřeb a toto pochybení (nevypořádání odvolacích námitek) přejalo i napadené rozhodnutí. Žalovaný zdánlivě na odvolání žalobce reaguje, fakticky však u jednotlivých žalobcem rozporovaných základních životních potřeb pouze shrnuje, jaké aktivity spadají pod konkrétní základní životní potřebu, navazuje konstatováním, že dle PK MPSV je žalobce schopen tyto aktivity vykonávat a zakončuje shrnutím, že PK MPSV ve zdravotním stavu žalobce neshledala objektivní medicínský podklad vypovídající o nezvládnání základní životní potřeby. Ani na tomto místě však žalovaný odvolací tvrzení nijak nereflexuje.
32. K základním životním potřebám orientace, stravování a péče o zdraví lze souhrnně uvést, že PK MPSV se ve svém posudku nezabývala duševními kompetencemi žalobce, a to ani přes jeho námitky, že po prodělané mrtvici má problémy s pamětí, což mu činí potíže v orientaci mimo domov, znemožňuje mu to komunikaci s lékaři, orientaci v léčích a dodržování harmonogramu užívání léků, jakož i dodržování dietního a specifického pitného režimu. Přestože z posudku plyne, že žalobce v minulosti prodělal mrtvici, této skutečnosti již není dále v posudku věnována žádná pozornost. Není uvedeno, jaký má prodělaná mrtvice vliv na funkční schopnosti žalobce zvládat jednotlivé základní životní potřeby. Posudková komise by měla v posudku odpovědět na otázku, zda prodělaná mrtvice žalobci znemožňuje pamatovat si a pochopit informace sdělované lékaři, orientovat se v předepsaných léčích a v dietním režimu, zda je schopen dodržovat dietní režim, pitný režim, pravidelně užívat léky, orientovat se v cizím prostředí.
33. U základní životní potřeby mobility žalobce v odvolání namítal, že při chůzi nohy „šourá“ po zemi, není schopen chůze do schodů. Dle přílohy č. 1 vyhlášky se za schopnost zvládat základní životní potřebu mobility považuje stav, kdy je osoba mimo jiné schopna chůze po schodech v rozsahu jednoho patra směrem nahoru i dolů, a nastupovat a vystupovat z dopravních prostředků včetně bariérových, a používat je. Posudek PK MPSV konstatuje, že absence těžkých nežádoucích projevů dialýzy žalobci umožňuje i chůzi po schodech i nástup a výstup z dopravního prostředku. Takovéto odůvodnění není dostatečně přesvědčivé za situace, kdy ani výsledky sociálního šetření přijatý závěr nepotvrzují (viz níže) a komise se tímto rozporem (a tvrzením žalobce, že není schopen chůze do schodů) nezabývala.
34. Pokud jde o zvládání základní životní potřeby stravování, žalobce v odvolání uváděl, že kvůli potížím s třesem není schopen si stravu nachystat, není si schopen nalít nápoj. Snaží se najíst se sám lžící, ale vše mu padá a vylévá se. Jídlo jí za asistence manželky. Na ledvinovou dietu, diabetickou dietu a na pitný režim dohlíží manželka. Posudková komise se v posudku nezabývala tím, jaké potíže žalobci způsobuje třes. Nezabývala se tím, zda je schopen nalít si nápoj, ani tím, že žalobci při stravování vše padá a vylévá se, jak namítal v odvolání. Pokud se žalobce při jídle značně ušpiní, nejedná se o zvládání základní životní potřeby stravování v přijatelném standardu.

35. U základní životní potřeby oblékání a obouvání posudková komise konstatuje, že žalobce je schopen manipulace s oblečením, hybnost rukou je u něj zachována, je schopen stoje sedu, úchopové funkce u něj jsou zachovány, není ztuhlost páteře ani nosných kloubů. Jakkoli i záznam ze sociálního šetření zvládání této základní životní potřeby rovněž obecně potvrzuje, ve vztahu k tvrzením žalobce je odůvodnění napadeného rozhodnutí kusé a nepřesvědčivé. Závěr o zvládání této základní životní potřeby bude nutno odůvodnit pečlivěji za situace, kdy tato potřeba byla dříve uznána za nezvládanou (o tom však soud informaci nemá, jak bylo již napadenému rozhodnutí vytčeno výše). Stejný náhled má soud i na posouzení otázky, zda žalobce zvládá základní životní potřebu tělesná hygiena, u níž je nadto v záznamu o sociálním šetření uvedeno, že ji žalobce nezvládá.

VI.c) Záznam ze sociálního šetření vykazuje významné nedostatky

36. Sociální šetření bylo provedeno v domácím prostředí žalobce dne 4. 11. 2022. Samotný záznam ze sociálního šetření však neobsahuje téměř žádné relevantní informace, pouze velmi kusé údaje. U základní životní potřeby mobility je ručně dopsáno „únava“ u potřeby tělesné hygieny „dle stavu“. U potřeby orientace, komunikace, stravování, oblékání a obouvání není uvedeno nic, resp. je na kraji stránky ručně uveden výpis diagnóz žalobce. U základních životních potřeb péče o zdraví, osobní aktivity a péče o domácnost je pouze uvedeno třikrát „ne“. V žádosti o posouzení stupně závislosti ze dne 7. 11. 2022 jsou „informace ze záznamu ze sociálního šetření“ rozvedeny více, nicméně soudu není zřejmé, na jakém podkladě k takovým informacím správní orgán dospěl, pokud je záznam o sociálním šetření z místa šetření vůbec neobsahuje.
37. Výsledek sociálního šetření je jedním ze stěžejních podkladů pro rozhodnutí o příspěvku na péči posuzované osoby a též o samotném stupni závislosti, neboť se při něm zjišťuje schopnost samostatného života osoby v přirozeném sociálním prostředí z hlediska vlastní péče o vlastní osobu a soběstačnosti (srov. rozsudek NSS ze dne 30. 9. 2009, č. j. 4 Ads 50/2009 63). Zpravidla postačuje provést v průběhu správního řízení pouze jedno sociální šetření. Pokud však vyvstanou pochybnosti o dostatečnosti zjištění, změně se zdravotní stav posuzované osoby, anebo to z jiného relevantního důvodu posuzovaná osoba navrhne, je vhodné sociální šetření provést znovu. Není žádný důvod k tomu se domnívat, že správní řízení je omezeno na provedení pouze jednoho sociálního šetření (viz usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 6. 2023, čj. 4 Ads 60/2023-36).
38. Soud dává zapravdu žalobci, že záznam ze sociálního šetření neobsahuje žádné relevantní souvislé informace týkající se schopnosti samostatného života žalobce v jeho přirozeném prostředí, ze kterých by bylo možné vycházet při posuzování stupně závislosti žalobce. Vzhledem k tomu, že se má jednat o jeden ze stěžejních podkladů pro rozhodnutí o příspěvku na péči posuzované osoby, je nutno konstatovat, že skutkový stav nebyl pro účely rozhodnutí ve věci příspěvku na péči dostatečně zjištěn. Absurdně pak působí konstatování žalovaného na s. 4 napadeného rozhodnutí, že PK MPSV neshledala podklad ve zdravotním stavu pro nezvládání základních životních potřeb „s ohledem na údaje uvedené při sociálním šetření.“ Pokud v napadeném rozhodnutí žalovaný uvádí, že účelem sociálního šetření není hodnotit zdravotní stav účastníka řízení a schopnost zvládat základní životní potřeby, ale shromažďovat informace, které se vztahují ke schopnosti samostatného života účastníka řízení v jeho přirozeném prostředí, právě tyto informace záznam ze sociálního šetření neobsahuje.

VI.d) K dalším námitkám

39. Z judikatury Nejvyššího správního soudu plyne, že osobní vyšetření posuzované osoby by mělo být pravidlem, od kterého se lze odchýlit pouze tehdy, je-li možno vypracovat jednoznačný, úplný a přesvědčivý posudek pouze na základě písemných podkladů. Případný odklon od tohoto pravidla musí být náležitě odůvodněn (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 9. 2011, č. j. 4 Ads 82/2011-44, ze dne 31. 7. 2015, č. j. 8 Ads 138/2014-73, nebo ze dne 28. 4. 2017, č. j. 5 Ads 80/2016-22). Ani tyto požadavky judikatury nebyly v řešeném případě naplněny. Žalovaný pouze stroze konstatoval, že k osobnímu vyšetření žalobce nebylo přistoupeno, neboť dokumentace byla dostatečná k posouzení zdravotního stavu žalobce bez jeho přítomnosti. S tím však nelze souhlasit za situace, kdy záznam ze sociálního šetření zjevně nenaplnňoval svůj účel. Za takové situace naopak bylo vhodné osobní vyšetření žalobce provést.
40. Žalobce dále namítal, že mu nebylo prominuto zmeškání lhůty stanovené pro předložení podkladů pro posouzení zdravotního stavu žalobce. Poslední den lhůty byl dne 4. 5. 2023. Žalobce doložil lékařské zprávy podáním, které bylo žalovanému doručeno dne 5. 6. 2023. V tento okamžik však již byl zpracován posudek PK MPSV ze dne 18. 5. 2023, a proto nelze správnímu orgánu důvodně vyčítat, že nezohlednil žalobcem nedodané lékařské nálezy. Takto předložené nálezy totiž byly vyhotoveny ještě před datem vydání posudkového hodnocení ze strany PK MPSV, žalobce je mohl předložit dříve. S ohledem na vady napadeného rozhodnutí nicméně bude nutno tyto nálezy zohlednit v dalším řízení, v němž je žalovaný povinen posoudit skutkový stav (zdravotní stav žalobce) ke dni vydání svého rozhodnutí.

V. Závěr a náhrada nákladů řízení

41. Soud shledal žalobu důvodnou, neboť napadené rozhodnutí je založeno na nedostatečně zjištěném skutkovém stavu a přijaté závěry jsou nepřezkoumatelné. Z napadeného rozhodnutí předně není vůbec zřejmé, k jakým změnám při zvládání jednotlivých základních životních potřeb u žalobce došlo ve srovnání s obdobím předcházejícím, kdy byl uznán závislým na každodenní pomoci jiné osoby ve stupni II (středně těžká závislost). Ve vztahu k závěru o zvládání základních životních potřeb mobilita, orientace, stravování, oblékání a obouvání, tělesná hygiena a péče o zdraví pak trpí napadené rozhodnutí nedostatky, jež byly v odůvodnění tohoto rozsudku podrobněji specifikovány. V dalším řízení bude rovněž nutno provést opakované sociální šetření tak, aby podkladem pro rozhodnutí byl záznam ze sociálního šetření obsahující relevantní informace o schopnosti samostatného života žalobce v jeho přirozeném sociálním prostředí. Soud z uvedených důvodů napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení [§ 76 odst. 1 písm. a), b) ve spojení s § 78 odst. 1 a 4 s. ř. s.].
42. O náhradě nákladů řízení bylo rozhodnuto ve smyslu § 60 s. ř. s., podle kterého nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl na věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Žalobce měl ve věci úspěch, má proto právo na náhradu nákladů řízení. Ze spisového materiálu nicméně nevyplývá, že by žalobci nějaké náklady vznikly, a proto mu přiznány nebyly (výrok II). Žalovaný nebyl úspěšný, nemá proto na náhradu nákladů řízení právo (výrok III).
43. Žalobce byl zastoupen soudem ustanoveným advokátem. V takovém případě jde právní zastoupení žalobce na náklady státu. O odměně ustanoveného zástupce žalobce krajský soud rozhodl podle vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátního tarifu, ve znění pozdějších předpisů

(„advokátní tarif“). Ustanovený advokát ve věci provedl 2 úkony právní služby (příprava a převzetí věci a seps doplnění žaloby). Za každý úkon mu náleží v souladu s § 9 odst. 2 a § 7 advokátního tarifu 1 000 Kč, celkem tedy 2 000 Kč, na náhradě hotových výdajů pak v souladu s § 13 advokátního tarifu 2 x 300 Kč. Ustanovený advokát je plátcem DPH, proto je třeba k nákladům zastoupení přičíst částku 546 Kč, která odpovídá 21% sazbě daně. Celkem ustanovenému advokátovi na nákladech právního zastoupení náleží částka 3 146 Kč (výrok IV).

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvojím vyhotovení u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Brno 8. ledna 2024

Mgr. et Mgr. Lenka Bahýřová, Ph.D., v. r.
samosoudkyně